

Vesna Nosić

PRODUKCIJA DOKUMENTARNOG FILMA U GIMNAZIJI "MATIJA MESIĆ" U SLAVONSKOM BRODU

Sažetak: Filmska družina Gimnazije "Matija Mesić" osnovana je početkom 2006./2007. školske godine. Rad družine organiziran je u tri dijela, a sadržavao je: 1. teorijski rad (upoznavanje određenih oblika filmskoga zapisa, značajki i vrsta dokumentarnog filma, kamere i stativa), 2. projekciju i analizu dokumentarnih filmova i 3. praktični rad kamerom, snimanje, projekciju i analizu snimljenih vježbi.

Usljedile su teorijske i praktične pripreme za produkciju dokumentarnog filma koje uključuju: 1. pripremanje snimanja (pronalaženje ideje ili teme za film; istraživanje podataka, građe i terena; pronalazak protagonista budućeg filma; pisanje sinopsisa i scenarija), 2. preprodukciju (pisanje knjige snimanja), 3. produkciju (snimanje filma), 4. postprodukciju (pregledavanje snimljenog materijala; izbor najboljih snimaka i najjasnijih zvučnih zapisa; montiranje filma; izradu kadra s naslovom filma i odjavnu špicu; zatvorenu projekciju filma) i 5. distribuciju (izradu kopija filma, okvira za kutiju s DVD-om i filmskog plakata).

2007. godine snimljen je prvi film - Zvonar. Film je tematizirao priču o starom zvonaru u slavonskom selu Kaniža. 2008. godine snimljen je drugi film - 90. obljetnica Gimnazije "Matija Mesić". Ovaj spomen-film donio je povijesni pregled djelovanja Gimnazije u Slavonskom Brodu od 1918. do 2008.

Filmska družina djeluje u Zajednici tehničke kulture koja je osigurala tehničku opremu i dio stručne pomoći.

Ključne riječi: filmska družina, produkcija dokumentarnog filma.

UVOD

Osnove filmske umjetnosti učenici stječu u osnovnoj školi gdje upoznaju teoriju i povijest filma. No, medijem filma treba ovladati i u praksi. Teorijskim i povijesnim činjenicama treba dodati i produkciju filma u kojoj učenici upoznaju cijeli proces nastanka filma. Neophodnu izobrazbu za produkciju filma učenici mogu dobiti u školskoj filmskoj družini u osnovnoj i srednjoj školi, a voditelj družine u seminarskim programima i videoradionicama Škole medijske kulture koju organizira Hrvatski filmski savez.

I. TEORIJSKI DIO

I. OSNIVANJE FILMSKE DRUŽINE; UVOD U RAD

1. Na samom početku treba formirati skupinu učenika i motivirati je za samostalni stvaralački rad.

2. Rad filmske družine može se organizirati u tri dijela: teorijski rad, projekcija dokumentarnih filmova i praktični rad.

A) TEORIJSKI RAD

Članovi filmske družine trebaju putem predavanja upoznati:

- a) Određene oblike filmskog zapisa (filmska izražajna sredstva):
1. stalna svojstva filma: kadar, sekvenca, okvir
 2. položaje kamere: filmski planovi, kutovi snimanja, stanje kamere (statično i dinamično)
 3. određene odlike filma: crno-bijeli film, film u boji, osvjetljenje, kompozicija kadra
 4. zvuk: govor, šumovi, glazba
 5. montaža
- b) značajke i vrste dokumentarnog filma
- c) filmsku kameru i stativ (stalak): dijelovi kamere i stativa.

B) PROJEKCIJA DOKUMENTARNIH FILMOVA

Na projekcijama se članovi filmske družine upoznaju s dokumentarnim filmovima eminentnih hrvatskih redatelja¹, s filmovima osnovnoškolskih i srednjoškolskih filmskih i video družina te s filmovima radionice za dokumentarni film iz Škole medijske kulture. Nakon projekcije filmovi se analiziraju i komentiraju.

C) PRAKTIČNI RAD

Praktični rad kamerom i stativom obuhvaća:

- a) princip rada kamere (i stativa)
- b) snimanje u interijeru i eksterijeru - svladavanje snimateljske vještine
- c) projekciju i analizu snimljenih radova (vježbi).

II. PRODUKCIJA FILMA

Proces nastajanja filma dijeli se u četiri faze²:

¹ U sklopu svog obrazovnog video programa Zagreb film je na video kasetama snimio niz dokumentarnih filmova. U uvodnom dijelu našega rada gledali smo i analizirali filmove eminentnih hrvatskih autora: Damira Čučića (**Ulica**), Petra Krelje (**Povratak**, **Prihvatna stanica**, **Vrijeme igre**), Krste Papića (**Nek se čuje i naš glas**), Zlatka Sudovića (**Grad ptica u gradu ljudi**) i Zorana Tadića (**Druge**).

² Produkcija filma iscrpno je objašnjena u Filmskoj enciklopediji 2 (1990.). Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", str. 374. - 376.

1. PRIPREMA SNIMANJA

Osoba koja pronalazi ljude, novac i opremu potrebnu za snimanje filma u profesionalnoj kinematografiji zove se producent. Producent brine o svim oblicima nastajanja filma. Poslove producenta u filmskoj družini, djelomice ili u cijelosti, preuzima nastavnik - voditelj filmske družine. Voditelj filmske družine treba sam osigurati novac za film i opremu potrebnu za snimanje filma, a u suradnji s učenicima treba:

1. pronaći ideju ili temu za film
2. istražiti podatke, građu (knjige, periodiku, fotografije, slike, dokumente i dr.) i terene-lokacije za snimanje, upoznati protagoniste budućeg filma i dogovoriti (probno) snimanje
3. napisati sinopsis

Sinopsis je tekst u kojem se vrlo sažeto izlaže - često u obliku pripovijetke - osnovna radnja (siže) zamišljenoga filmskog djela. Služi kao predložak za rad na scenariju.³

4. napisati scenarij

Scenarij je prozni tekst na kojem se zasniva filmski projekt, detaljan opis cjelokupnog sadržaja filma: svih njegovih radnji, dijaloga, ponašanja likova, mjesta i vremena zbivanja itd.

2. PRETPRODUKCIJA

U pretprodukciji se piše knjiga snimanja.

Knjiga snimanja je zapis u kojem je scenarij razrađen u onom obliku na temelju kojega se pristupa snimanju filma.⁴ Knjiga snimanja je podijeljena na scene i kadrove dok se sekvence označuju uopćeno.

Scene se ne snimaju onim redom kojim se odigravaju u filmu, nego se sve radnje koje se događaju na jednom mjestu snimaju zajedno iako se mogu pojaviti u različitim dijelovima gotovoga filma.

3. PRODUKCIJA

Produkcija filma obuhvaća pripreme za snimanje i samo snimanje filma.

³ Usp.: Filmska enciklopedija 2 (1990.). Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", str. 525.

⁴ Definicija knjige snimanja je parafraza teksta iz Filmske enciklopedije 1 (1986.). Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", str. 701. Knjiga snimanja za naš film je pojednostavljena.

1. PRIPREME

Redatelj filma u suradnji s voditeljem družine organizira snimanje tzv. pripremnog kadra u koji su uključeni snimatelj slike i snimatelj tona. On određuje gdje će se nalaziti svaki pojedini lik (protagonist) tijekom snimanja i kako će biti osvijetljen. Nakon toga iz knjige snimanja iščitava: plan, kut snimanja i stanje kamere, radnju, vrijeme trajanja kadra i zvukove, a zatim se dogovara sa snimateljem slike i snimateljem zvuka.

Pokreti kamere moraju biti pažljivo planirani da se tehnička oprema na bi vidjela na snimci (npr. mikrofoni pri vrhu ekrana), a i da se kamera ne bi oslikavala na glatkim površinama.

Snimatelj zvuka provjerava hoće li moći zabilježiti zvuk, a da mikrofoni kojeg na dugom štapu drži asistent snimatelja zvuka ne upadne u kadar.

2. SNIMANJE

Nakon što redatelj (ili pomoćnik redatelja) provjeri jesu li snimatelj slike i snimatelj zvuka te likovi (protagonisti) spremni za snimanje, redatelj uzvikuje: "Tišina, molim! Idemo!"

Snimatelj slike i tona počinju snimanje filma.

Redatelj slijedi tzv. operativni plan snimanja u kojem je određen dnevni raspored (kada će se i što snimati).

4. POSTPRODUKCIJA

Kada je snimanje završeno, započinje postprodukcija u kojoj redatelj zajedno s cijelom ekipom:

1. na TV-u pregledava snimljeni materijal
2. bira najbolje snimke i najjasnije zvučne zapise koji će se zajedno montirati da bi filmskoj priči dali kontinuitet i ritam; neželjene snimke (tzv. restovi) pažljivo se spremaju jer njihovi dijelovi mogu biti kasnije potrebni
3. postupak biranja kadrova i njihovo spajanje da bi se ispričala filmska priča naziva se montaža; na računalo je obavlja montažer, osoba koja je redatelju iznimno važna u ovoj fazi nastajanja filma

Montažu obavljaju dvije osobe: montažer slike i montažer zvuka.

1. MONTAŽA SLIKE

- a) Montažer slike na računalo najprije radi tzv. grubu montažu - prema knjizi snimanja i uputama redatelja obavlja prvu verziju montaže slike. U ovoj fazi film je često predug i treba ga skratiti, a pritom uobličiti priču i ubrzati tempo filma (ponekad se izbací nekoliko snimaka, a ponekad i čitave scene).
- b) Poslije grube montaže, prema daljnim uputama redatelja, izrađuje se konačna verzija filma, tzv. fina montaža.

2. MONTAŽA ZVUKA

Nakon montaže slike, montira se zvučni zapis. Proces preciznog spajanja zapisa i slike (tako da se, npr. glasovi poklapaju s pokretima usana likova) naziva se sinkronizacija. Treba sinkronizirati sve zvučne zapise: govor, šumove i glazbu. Filmska glazba dodaje se posljednja. Svaki od zapisa pažljivo se postavi u izbalansirani odnos da ne bi nadglasao ostala dva i tako se dobije konačni zvučni zapis.

4. Nakon montaže, izradi se kadar s naslovom filma i odjavna špica koja sadrži listu s imenima likova (protagonista) i članova ekipe, kao i godinu nastanka filma.
5. Na posebnoj, zatvorenoj projekciji, film se prikazuje izabranim gledateljima koji nakon projekcije komentiraju film. Ako su komentari pojedinih kadrova ili scena opravdano negativni, oni se potpuno izbace ili se film ponovno montira.

Proces proizvodnje filma tada je konačno završen. Preostaje još distribucija.

5. DISTRIBUCIJA

U distribuciji filma prave se kopije za prikazivanje. (Kopiju filma dobiva svaki član ekipe, ravnatelj škole i školska knjižnica.) Izrađuje se okvir za kutiju s DVD-om i filmski plakat.

Najsvečaniji čin filma je prvo javno prikazivanje ili premijera filma na koju se pozovu i novinari koji će u tisku, na radiju i televiziji dati ocjenu filma. Slijede natjecanja, revije filmskog stvaralaštva i festivali filma.

II. PRAKTIČNI DIO

I. OSNIVANJE FILMSKE DRUŽINE GIMNAZIJE "MATIJA MESIĆ"; UVOD U RAD

Poticaj za osnivanje školske filmske družine došao je od strane učenika Gimnazije i tajnika Zajednice tehničke kulture, Mladena Damjanovića. Plakati u školi najavili su osnivanje prve filmske družine. Na početku školske godine 2006./2007. za rad u filmskoj družini prijavilo se 40-ak zainteresiranih učenika.

Uvod u rad (teorija filma, projekcija dokumentarnih filmova i praktični rad), odvijao se subotom u ZTK i obližnjim vanjskim prostorima. Teorijski dio i analizu odgledanih filmova vodila je Vesna Nosić, a praktični rad Mladen Damjanović u suradnji s Vesnom Nosić. Učenici su rabili tehničku opremu koja je vlasništvo ZTK (kamere SONY DCR i SONY DX 2100, stativ, mikrofone, pecaljku i dr.). Uvježbavali su rasklapanje i sklapanje stativa, postavljanje kamere na stativ i skidanje sa stativa, snimanje (planove, kutove snimanja i kompoziciju kadra pri dnevnom svjetlu). No, već u uvodnom dijelu broj učenika počeo se smanjivati zaustavivši se na broju sedam. U našoj školskoj filmskoj družini radili su ovi učenici: Vedran Brblić, Martina Filipović, Maja Jozanović, Stjepan Lovrić, Andrea Mazurek, Josip Mišanec i Anita Salopek. Svi učenici, osim Lovrića, pohađali su prvi razred.

II. PRODUKCIJA FILMA

1. ZVONAR

Učenici su ubrzo pronašli temu: snimat će starog zvonara u slavonskom selu Kaniža u kojem živi jedna članica filmske družine. Napisan je sinopsis i pretočen u okvirni scenarij. Snimanje je dogovoreno za zimske školske praznike. Mladoj filmskoj ekipi tada se pridružio i Ante Karin, voditelj filmske družine u OŠ "Vladimir Nazor", koji je ekipu vozio u Kanižu i davao stručne savjete pri snimanju.

Dvije snimateljice istodobno su snimale dvjema kamerama dok je zvuk snimala jedna snimateljica tona. Snimljeno je oko 120 minuta materijala. Snimljeni materijal kasnije je pregledavan u ZTK. Izabrane su najbolje snimke. U izboru kadrova sudjelovala je cijela ekipa. Film je montiran u programu ADOBE PREMIERE PRO. Montažu su radila dva učenika koji su filmove montirali još u osnovnoj školi kao članovi ekipe Ante Karina. Stručne savjete pri montiranju davao je Mladen Damjanović.

Filmsku priču trebalo je uokviriti u desetak minuta, što je bilo dosta teško pa je montiranje filma dugo trajalo. No, strpljivost se isplatila. Završili smo naš prvi film! Oduševljenju nije bilo kraja.

Film Zvonar govori o ostarjelom Slavoncu Stjepanu Bešliću, koji je nastavio obiteljski tradiciju zvonjenja u seoskoj crkvi. Svakodnevno zvonjenje je važna obveza, ali ponekad predstavlja i teret. Starom zvonaru zato pomažu članovi obitelji: supruga i sin. Seoski zvonar prisjeća se poteškoća pri zvonjenju za vrijeme Domovinskog rata.

Nakon montiranja filma izrađen je kadar s naslovom filma i odjavna špica. Uslijedila je zatvorena projekcija i dobri komentari publike. Kasnije je izrađen okvir za kutije s DVD-om, kopije filma i plakat. Premijera je održana u auli Gimnazije za Dan škole, 22. veljače 2007., pred više od 500 gledatelja.

U tisku i na SB TV-u novinari su dali svoje komentare o filmu.

Film je poslan na prvo javno natjecanje - Županijski Lidrano, odakle je upućen na Državni. Na Državnom Lidranu 2007. u Novigradu Zvonar je uvršten među šest najboljih srednjoškolskih filmova u državi. Članovi stručnog povjerenstva bili su Stipan Filaković (redatelj), Krešimir Mikić (sveučilišni profesor) i Tomislav Zagoda (snimatelj).

Film je prikazan i na 2. Online festivalu kratkog filma BSHORTS 2007. u Slavonskom Brodu. Na 12. Reviji filmskog i video stvaralaštva mladeži u Karlovcu 2007. Zvonar je dobio prvu nagradu žirija publike za dokumentarni film. Žiri publike bio je sastavljen od predstavnika svih klubova čiji su filmovi odabrani za projekciju. Sudjelovala su 22 kluba, a prikazano je 9 dokumentarnih filmova. Film je dobio i posebnu diplomu stručnoga žirija koji je radio u sastavu Vedran Šamanović (redatelj), Leon Lučev (glumac), Arsen Ostojić (redatelj), Majda Rijavec (psihologinja) i Vjekoslav Živković (redatelj). Komentar stručnog žirija je sljedeći:

Šamanović: Jasan i odmjeran film linearne naracije, ugodne atmosfere i pametne fotografije. Provjeren dokumentaristički pristup zanimljivoj temi uz sretan odabir sugovornika.

Lučev: Zanimljiv dokumentarac u maniri HTV-a, dobra kamera.

Ostojić: Vrlo dobar dokumentarac; nadasve jasan, precizan, s dobro odabranom temom i darom zapažanja detalja. Ozbiljna priča s ozbiljnim pristupom.

Rijavec: Odlično - topla ljudska priča, rat prikazan bez patetike i iz posebnog kuta; svakodnevne, ali dojmljive scene, zanimljivi detalji.

Živković: Film koji odlikuju sve kvalitete jednog pravog dokumentarnog filma - jasna priča, odlična fotografija i zanimljivi protagonisti."⁵

⁵ Komentar stručnog žirija nalazi se u programskoj knjižici 12. Revija filmskog i video stvaralaštva mladeži (2007.). Karlovac: Hrvatski filmski savez, Zagreb, Kinoklub Karlovac, Karlovac, str. 20.

Priča o osnutku Filmske družine Gimnazije "Matija Mesić" i nastajanju našeg prvog dokumentarnog filma ispričana je riječima. Ali, nastanak filma nemoguće je objasniti riječima - film jednostavno treba snimiti!⁶

2. 90. OBLJETNICA GIMNAZIJE "MATIJA MESIĆ"

Prvi snimljeni film, kao i nagrade, potaknuli su članove filmske družine da snime novi film. Drugi film posvetili su devedesetoj obljetnici Gimnazije. Priprema snimanja je bila dugotrajna i naporna. Trebalo je pronaći i proučiti povijesnu građu, selekcionirati i sistematizirati pronađene podatke, a to dosad nitko nije učinio. Realizacija ideje o ovom filmu bila je upitna sve dok se članovi družine za pomoć nisu obratili ravnatelju Državnog arhiva u Slavonskom Brodu, Ivanu Medvedu, koji je pisao magistarski rad o ovoj temi. Profesor Medved ustupio je za potrebe filma rezultate svog znanstvenog istraživanja te omogućio snimanje vrijedne arhivske građe.⁷ Voditeljica školske knjižnice, Sandra Blažević, pronašla je tiskana izvješća o radu Gimnazije od 1918. do 1970-ih godina. Izvješća sadrže obilje dragocjenih podataka te slike maturanata i nastavničkog zbora. Ravnatelj Gimnazije, Damjan Džakula, članovima ekipe dao je na korištenje školske ljetopise od 1990-ih godina i mnogobrojne slike iz života škole. Članovi filmske družine pregledali su i albume slika nekadašnjih gimnazijskih profesora. Slikama iz njihovih albuma, kao i slikama i novinskim vijestima iz knjiga "Slavonski Brod" i "Brod na Savi" Zvonimira Toldija, etnologa u Muzeju broskog Posavlja, upotpunjena je građa za film.⁸

Nakon toga uslijedilo je pregledavanje terena i izbor lokacija za snimanje u S. Brodu i izvan Broda - u Podvinju i Požegi, mjestima u kojima se odvijao rad Gimnazije za vrijeme Domovinskog rata.

Rad na scenariju trajao je dugo. U ovaj film stavljen je narator (protagonist, lik u filmu). Uloga naratora povjerena je Goranu Zavoru, gimnazijskom profesoru koji igra ulogu autora školskog ljetopisa, a čitanje

⁶ Proces produkcije filma, natjecanja i komentari novinara u tisku i na SB TV-u prezentirani su izložbom **Priča o Zvonaru**. Izložba je postavljena u auli škole.

⁷ Vrijednu arhivsku građu čini: 1. Naredba Kraljevske hrvatsko-slavonsko-dalmatinske vlade kojom se otvara Privremena realna gimnazija u Brodu, 2. Zaključak o pripajanju Gimnazije pedagoškog smjera "Franjo Marinić" S. Brod Gimnaziji "Zlatko Šnajder" S. Brod, 3. Ukaz o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o srednjem obrazovanju, 4. Srednjoročni plan razvoja Gimnazije "Matija Mesić" od 1976. do 1980., 5. Rješenje o davanju suglasnosti na Samoupravni sporazum o udruživanju u Radnu organizacije Srednjoškolski centar "Zlatko Šnajder" S. Brod, 6. Odluka o ukidanju CUO "Zlatko Šnajder" i osnivanju Gimnazije i Zdravstvene škole, 7. Rješenje o davanju suglasnosti na Odluku o dodjeli naziva Gimnazije u S. Brodu.

⁸ Slike izabrane za film, dopunjene brojnim drugim slikama, članovi filmske družine su dali povećati, a zatim složili u izložbu **Gimnazijski vremeplov u slici: 1918. - 2008**. Postavljena izložba sadržavala je ove cjeline: 1. Zgrade gimnazije, 2. Razredi i profesori, 3. Nastavnički zbor/vijeće, 4. Maturanti nekad i danas, 5. Obljetnice mature. Izložba je postavljena u auli škole.

naratorovog teksta Marijanu Balenu, liječniku s odličnim glasovnim sposobnostima. Spikerski tekst prati cijeli film; snimljen je u Radio Brodu, a glasi ovako:

"Na ustrajne zamolbe grada Broda, Naredbom Kraljevske hrvatsko-slavonske-dalmatinske vlade s nadnevkom od 21. veljače 1918. godine, odlučeno je ukinuti peti i šesti razred Više pučke škole u Brodu i otvoriti prvi i drugi razred Privremene realne gimnazije. U napomeni piše da će se ostali razredi otvarati postupno posebnim naredbama idućih godina, što se i događalo pa je 1922./1923. godine Gimnazija imala svih osam razreda.

Privremena realna gimnazija u Brodu otvorena je 4. ožujka 1918. godine u zgradi Više pučke škole na Jelačićevom trgu, današnjem Trgu Ivane Brlić-Mažuranić, popularnom brodskom Korzu.

Život i rad Gimnazije dobro je oslikan u godišnjim izvješćima. Prvo izvješće tiskano je 1918. pod nazivom Izvještaj Privremene realne gimnazije u Brodu.

U popisu učenika 2. a razreda nalazi se i ime Dragutina Tadijanovića iz Rastušja.

U prvu školsku godinu upisano je 210 učenika raspoređenih u četiri razreda. Učiteljski zbor je sastavljen od pet redovnih i pet vanjskih učitelja te dva učitelja relativno obligatnih predmeta, a to su bili ručni rad i gimnastika.

Broj učenika neprestano je rastao. Škola se ubrzo suočila s nedostatkom prostora. Zato je Gradsko poglavarstvo 1921. godine dalo na postojećoj školskoj zgradi dograditi drugi kat. Radovi su okončani iduće godine. Tako je Brod dobio prvu dvokatnicu.

Uz zgradu Gimnazije sa sjeverne strane nalazila se gombaona. Bila je to zgrada za tjelovježbu učenika Gimnazije i članova društva Hrvatskog sokola.

Prvi ispit zrelosti održan je 1923. godine. Novine Hrvatska zajednica zabilježile su ovaj važni događaj člankom Prva matura na našoj Realnoj gimnaziji.

Gimnazija je u Brodu s vremenom zaživjela kao važna odgojno-obrazovna ustanova. Godine su prolazile. Mijenjale su se države, a zajedno s njima i nazivi škole.

Smjenjivale su se države, a Gimnazija je trajala. Njezin ugled je neprestano rastao na ponos profesora, učenika i cijeloga grada. Kako se razvijao i povećavao Brod, tako se razvijala i povećavala i Gimnazija.

1971. godine spojila se s Gimnazijom pedagoškog smjera "Franjo Marinić" koja se nalazila u Omladinskoj ulici, današnjoj ulici Petra Krešimira IV. Povećano zanimanje učenika za upis u Gimnaziju i nedostatak prostora uvjetovali su početak gradnje nove zgrade. Moderna školska zgrada izgrađena je u Pilarevoj ulici; danas je to Naselje Slavonija I. Otvorena je 14. rujna 1974. godine. Ostvario se dugo očekivani san.

Već sljedeće godine cjelokupno srednjoškolsko obrazovanje u Hrvatskoj je reformirano poznatom "šuvaricom". Gimnazije su ukinute. Zamijenili su ih

Centri usmjerenog obrazovanja. U CUO "Zlatko Šnajder" ušle su bivša Gimnazija i srednja Medicinska škola. Iako ukinuta, Gimnazija je nastavila živjeti u srcima svih onih koji su je pohađali kao učenici ili su u njoj radili kao profesori. Nastavila je živjeti u srcima i mislima svih onih koji su je voljeli i podržavali.

Mirni život prekinut je ratnim zbivanjima. Za vrijeme Domovinskog rata zgrada Gimnazije je oštećena, a nastava prekinuta. U tom teškom vremenu nastava se odvijala u Osnovnim školama "Bogoslav Šulek" u Brodu i "Blaž Tadijanović" u Podvinju dok su maturanti našli utočište u Požegi. Stara Požeška gimnazija i Osnovna škola "Antun Kanižlić" bili su Brođanima zamjena za njihovu školu i obitelji u ratom zahvaćenom Brodu.

Nakon uspostave demokratske vlasti u Republici Hrvatskoj veliki srednjoškolski centri se ukidaju. Ponovno se osnivaju samostalne srednje škole. CUO "Zlatko Šnajder" ukida se 1991., a Gimnazija "Matija Mesić" počinje djelovati 7. veljače 1992. Škola je dobila ime po uglednom Brođaninu, svećeniku, povjesničaru i prvom rektoru hrvatskog sveučilišta u Zagrebu.

Nakon Domovinskog rata Gimnaziji je trebalo vratiti izgubljeni identitet. Svojim znanjem i radom, talentima i ljubavlju stvarali su ga profesori, kao i svi djelatnici škole. Red i sustavan rad, odgovornost i dobra organiziranost postali su ponovno odlike ove škole.

Nekadašnja Izvješća zamijenili su Ljetopisi, kronološki zapisi najvažnijih događaja u jednoj školskoj godini. Bogata arhivska građa brodske Gimnazije čuva se u Državnom arhivu u Slavonskom Brodu.

Tijekom 90-godišnjeg djelovanja gimnazijski profesori isticali su se vrsnim obrazovnim, odgojnim i kulturnim radom. Pružali su temeljito obrazovanje generacijama učenika koji su se uspješno nastavljali školovati na hrvatskim sveučilištima. Mnogi od njih postali su poznati stručnjaci, znanstvenici, umjetnici, kulturni i javni djelatnici. Svojim radom pridonosili su napretku Slavnskog Broda, Slavonije i države u cjelini.

Bivši učenici rado se vraćaju u nekadašnju školu da proslave obljetnicu mature, ali i da u školu upišu svoju djecu pa i unuke. To je tradicija ove ugledne škole.

I na kraju: što poželjeti Gimnaziji za njezinu 90. obljetnicu? Neka tradicija i glas o dobroj brodskoj Gimnaziji, njezinim učenicima i nastavnicima traje i dalje, ne samo u pisanoj ili usmenoj riječi, nego i u djelima ljudi koji je čine, žive i traju zajedno s njom!"

Knjiga snimanja je dosta pojednostavljena. U film su uključeni sugovornici: ravnatelj Gimnazije Damjan Džakula, školska pedagoginja Mirta Benović i Ivan Medved. Snimanje filma odvijalo se danima. Snimljena građa je pregledana, najbolji kadrovi su izabrani i montirani. Montiranje filma je također dugo trajalo. Učenici-montažeri odustali su od montaže, tako da je film montirao Mladen Damjanović. U film je stavljena i glazbena podloga. Glazbu je odbrala Gizela Rubil, profesorica u gimnaziji.

Naš drugi film, **90. obljetnica Gimnazije "Matija Mesić"**, završili smo nakon višemjesečnog napornog rada. Film su realizirale učenice drugog razreda: Martina Filipović, Maja Jozanović, Andrea Mazurek i Anita Salopek. Kroz ovaj spomen-film dali smo povijesni pregled djelovanja slavonskobrodske Gimnazije od 1918. do 2008. godine.

Svečana premijera održana je za Dan škole, 22. veljače 2008. u Kazališno-koncertnoj dvorani "Ivana Brlić-Mažuranić" pred više od 600 gledatelja.

Profesor Ivan Medved uvrstio je DVD s našim filmom u katalog izložbe **90 godina Gimnazije "Matija Mesić" u Slavonskom Brodu** i prikazao ga na otvorenju izložbe održane u Državnom arhivu 29. travnja 2008. godine.

I našim drugim filmom nastojali smo ispričati zanimljivu priču. Vodila nas je misao američkog redatelja Howarda Hawksa "Film vrijedi onoliko koliko vrijedi priča koju priča."⁹

ZAKLJUČAK

Filmska družina Gimnazije "Matija Mesić" u Slavonskom Brodu osnovana je 2006. godine. Djeluje u Zajednici tehničke kulture koja ima potrebnu tehničku video opremu za snimanje dokumentarnih i igranih filmova. Nakon teorijskih i praktičnih priprema, učenici su 2007. godine, uz pomoć voditelja, snimili svoj prvi dokumentarni film – Zvonar. Film tematizira priču o starom zvonaru u slavonskom selu Kaniža. 2008. godine snimili su i drugi, zahtjevniji dokumentarni film – 90. obljetnica Gimnazije "Matija Mesić". Ovaj spomen-film donio je povijesni pregled djelovanja Gimnazije u Slavonskom Brodu od 1918. do 2008. godine.

Radeći u školskoj filmskoj družini, učenici su upoznali značajke i spoznali cijeli proces nastanka dokumentarnog filma. Ponio ih je doživljaj oponašanja profesionalne kinematografije. Oduševila ih je čarolija filma.

LITERATURA:

1. *Filmska enciklopedija 1* (1986.). Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža"
2. *Filmska enciklopedija 2* (1990.). Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža"
3. Midžić, Enes (2006.). *Govor oko kamere*, Zagreb: Hrvatski filmski savez
4. Mikić, Krešimir (2001.). *Film u nastavi medijske kulture*, Zagreb: Educa
5. Peterlić, Ante (1977.). *Osnove teorije filma*, Zagreb: Filmoteka 16

⁹ Mikić, Krešimir (2001.). Zagreb: Educa, str. 95.

6. Peterlić, Ante (1976.). *Pojam i struktura filmskog vremena*, Zagreb: Školska knjiga
7. Toldi, Zvonimir (1991.). *Brod na Savi*, Slavonski Brod: Muzej broskog Posavlja
8. Toldi, Zvonimir (1989.). *Slavonski Brod*, Slavonski Brod: Muzej broskog Posavlja

PRODUCTION OF DOCUMENTARY FILM

Abstract: The Film club of Matija Mesić Secondary School was founded at the beginning of the school year 2006/2007. The club's activities are organized in three departments: 1) theoretical work (approaching some cinematic forms, characteristics and kinds of documentary film, camera and its stand), 2) showing and analysis of documentary films, 3) practical work with camera, shooting, showing and analysis of footage.

The theoretical and practical preparation steps followed to produce our own documentary film: 1) shooting preparation (finding ideas/topics; data/material/location research, looking for protagonist(s); writing synopsis and screenplay), 2) pre-production (continuity), 3) production (actual shooting), 4) post-production (watching footage; choosing best shots, sequences and soundtracks; editing; opening and end credits; test screening for well-chosen audience), 5) distribution (making prints, creating DVD-box and poster).

Our first film, 'The Bell-Ringer', made in 2007, tells the story of an old bell-ringer in the Slavonian village of Kaniža. The next film, 'The 90th Anniversary of the Matija Mesić Secondary School', made in 2008, covers the history of that school in Slavonski Brod from 1918 to 2008.

The film club functions within the Technical Culture Association, which provides the equipment and technical assistance.

Key words: film club, productions of documentary film.

Author: mr. sc. Vesna Nosić, prof.

Gimnazija "Matija Mesić", Slavonski Brod

Review: *Život i škola*, br. 22 (2/2009.), god. 55., str. od 203. do 214.

Title: Produkcija dokumentarnog filma

Categorisation: stručni rad

Received on: 10. rujna 2009.

UDC: 791.44

371.2:791.43

Number of sign (with spaces) and pages: 19.927 (:1800) = 11.070 (: 16) = 0,691

Ratko Dušević
Ana Dujmović
Tara Grbčić
Goran Casalonga

MATURA – ISPIT ZRELOSTI **... o 155. obljetnici ...**

Sažetak: U radu se prikazuje povijesni slijed razvoja gimnazijskog obrazovanja s posebnim osvrtom na uvođenje i realizaciju mature – ispita zrelosti sredinom XIX. stoljeća, koja je gimnazijalcu otvarala vrata Sveučilišta. Uočili smo postupnost uvođenja mature- ispita zrelosti, što je uvjetovano političkom voljom vlasti i potpunosti tadašnje gimnazije učiteljskim kadrom. Osvrnuli smo se na odgoj, koji je vrlo bitan u procesu obrazovanja i u izgradnji pozitivne učeničke ličnosti za opće dobro zajednice. Istraživanje je provedeno u arhivu Prve sušačke hrvatske gimnazije i Školskom muzeju u Zagrebu te uz pomoć navedene literature kao i razgovorom sa živućim maturantima.

Ključne riječi: gimnazija, matura-ispit zrelosti, predmetna nastava, odgoj

Uvod

Zgrada Prve sušačke hrvatske gimnazije u Rijeci među svojim zidovima čuva segment prošlosti gimnazijskog odgoja i obrazovanja za sadašnje i buduće naraštaje gimnazijalaca i povjesničara istraživača. Odlazak u arhiv uvijek uspijeva zainteresirati učenike nekim novim otkrićem o prošlosti naše gimnazije i hrvatskoga školstva. Tako je bilo i ovoga puta.

U jednom od mnogobrojnih posjeta našem arhivu naišli smo na zapise ravnatelja Gimnazije o uvođenju sedmoga i osmog razreda u gimnaziji, o *maturi – ispitu zrelosti* te na fotografije profesora i gimnazijalaca iz devedesetih godina devetnaestoga stoljeća. Baš ovi arhivski spisi iz 1895. ponukali su nas saznati više o počecima *mature* u našoj gimnaziji te uopće u Hrvatskoj. Slijedom toga, uz pomoć naše ravnateljice došli smo do Hrvatskog školskog muzeja u Zagrebu koji nam je ustupio na uvid školske zakone s kraja četrdesetih godina devetnaestoga stoljeća. U njima smo pronašli sve o budućem ustroju moderne gimnazije pa tako i o *maturi*. Ujedno su nam ponudili i relevantnu literaturu, na čemu im posebno zahvaljujemo.

Kako se približava ponovno uvođenje državne mature, kao odskočne daske za fakultet, odlučili smo istražiti kako je matura izgledala u prošlosti, koje je mijene tijekom stoljeća doživljavala, što je značila za ondašnje maturante i kako su oni doživljavali taj životni ispit.